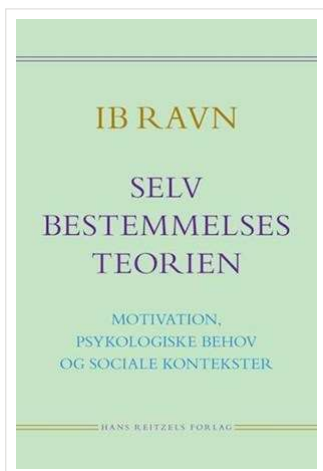

Motivation, psykologiske behov og sociale kontekster

Af: Karen Marie Beklar

Første danske udgivelse om Decis og Ryans selvbestemmelsesteori er veloplagt, velskrevet og værd at få forstand af, uagtet hvilket niveau man er beslutningstager på.

Ib Ravn er lektor på Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse og forfatter til en lang række udgivelser inden for blandt andet samfundsøkonomisk kritik, facilitering, videndeling og psykologisk teori.

I "Selvbestemmelsesteorien" udfolder han en bred viden om det psykologiske felt. For ikke alene giver Ravn en grundig indføring i den vidtforenede Self-Determination Theory (bogen igennem benævnt SDT) – han mestrer også, med perspektivering til andre psykologiske retninger, at definere, hvorfor SDT har udviklet sine grundidéer, og præciserer samtidig, hvad SDT *ikke* forholder sig til.

Som videnskabspsykologisk retning forudsætter SDT, at mennesket har en naturlig og spontan tendens til vækst, som kommer til udtryk i "en rettedhed ud i verden". Det er eksempelvis det, man ser, når det lille barn af egen trang søger input og udfordringer, som mestrer, i takt med at barnet øver sig i sine stadigt mere omfattende kompetencer. Med afsæt i antagelsen om menneskets medfødte drivkraft opererer SDT-forskerne med begrebsparret *intrinsisk* versus *ekstrinsisk* motivation, hvor en væsentlig pointe er, at motivation ikke er noget, man enten har meget eller lidt af. Man kan derimod have forskellige varianter og kvaliteter af motivation inden for et vist kontinuum.

Ophavsmændene til SDT er Edward L. Deci og Richard M. Ryan, der over flere årtier, og med et støt voksende følge af studerende og forskere i programmer verden over, har udviklet de centrale termer inden for teorien. Denne er nu organiseret i seks såkaldte miniteorier, der hver for sig er anvendelige på en lang række samfundsområder. Helt centralt i dette teorigenomsyn står de behovspsykologiske begreber *autonomi*, *kompetence* og *samhørighed*.

SDT's gennemgående argumentation er, at hvor et menneske oplever disse tre behov opfyldt, vil den intrinsiske motivation tage

til i styrke. Altså den form for motivation, hvor mennesket engagerer sig i noget af egen lyst og iboende virketrang. Hvor behovene ikke tilgodeses, vil mennesket derimod have svært ved at mobilisere ægte, langvarig interesse og engagement.

Det følger heraf, at man vanskeligt kan motivere andre til en bestemt aktivitet. Men man kan ændre de vilkår, mennesker lever og arbejder under, således at de motiverer sig selv. Denne tilgang sammenfattes i SDT som kunsten at *yde behovsstøtte*.

Med denne er vi zoomet ind på teoriens relevans set i forhold til en skolekontekst. Efter ti kapitler af overvejende teoretisk tilsnit fremstår kapitel 11, "Behovsstøtte", dejligt handlingsanvisende og konkret. Som praktiker i skolen finder jeg det yderst anvendeligt til afprøvninger og refleksion over praksis: *Hvordan* understøtter vi elevernes behov for autonomi, kompetence og samhørighed? Det kan vi, der arbejder i skolen, bestemt blive dygtigere til, men endnu er der kun udgivet begrænset sammenhængende litteratur herom med Louise Klinges "Lærerens relationskompetence" fra 2017 som det lysende eksempel.

Det har dog heller ikke været Ib Ravn's mål at skrive en how-to-bog; tværtimod er han i sit forord eksplicit omkring, at bogens omdrejningspunkt er teori og forskning. Som sådan ser jeg især bogens potentiale på de mellemlange, videregående uddannelser, hvor teoretisk indsigt danner grundlag for udvikling af stærke professionsidealer. Bogen vil næppe finde plads i den gennemsnitlige lærers løbende faglige opdatering, dertil er forberedelsestiden desværre for sparsom. Men ledere og resursepersoner - for eksempel en psykolog eller inklusionsvejleder - vil med fordel kunne plukke udsnit fra bogen og bringe dem til drøftelse og nye afprøvninger.

Anmeldelse af 'Lærerens relationskompetence'

Fakta

Titel
Selvbestemmelsesteorien

Forfatter
Ib Ravn

Pris
350

Sider
424

Forlag
Hans Reitzels Forlag